

ชื่อโครงการ : การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตบริการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาโต
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้วิจัย : สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์¹
ดวงพร อ่อนหวาน²
นิคม ธรรมปัญญา³
สุภาภรณ์ ปฐมพรชัยศิริ⁴
นินนาท อ่อนหวาน²
อรจนา แสนไชย จันทรประยูร¹
สินอังคาร วงศ์เพ็ญ⁵

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท : ทุนมุ่งเป้า ประจำปี 2559 จำนวนเงิน 740,000 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย : 1 มิถุนายน 2559 ถึง 31 พฤษภาคม 2560

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตบริการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาโต อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ศึกษาและพัฒนาศักยภาพชุมชน 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการด้านการให้บริการทางการท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้งในพื้นที่เชื่อมโยง/ใกล้เคียง 4) เสนอแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนาโต บ้านโป่งไฮและบ้านห้วยกระ ต่าบลแม่สะลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกโดยใช้หลักเหตุผลและพิจารณาญาณของผู้วิจัย คือ เลือกตัวอย่างที่มีความสมัครใจและมีศักยภาพในการให้ข้อมูลและการทำงานร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีตัวแทนจาก 4 กลุ่มชุมชนเป็นจำนวน 40 ราย

¹ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

³ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

⁴ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพศึกษาภาคเหนือ

⁵ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย

เครื่องมือวิจัยใช้ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วย การศึกษาดูงานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนอกสถานที่ จากนั้นถอดบทเรียน (Lesson Learned) จากการศึกษาดูงานเพื่อสรุปหาแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง แบบสำรวจ (Survey Form) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลพื้นฐานของประชากรในพื้นที่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลัง (Pre-test, Post-test) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการสื่อความหมาย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการแสดงความคิดเห็น การพูดคุยกับกลุ่ม (Focus Group Discussion) หลังจากชุมชนได้เรียนรู้ทุกครั้ง และการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA : Participatory Rural Appraisal) เพื่อสร้างพลังกลุ่มและการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ การระดมสมอง (Brain Storming) ใช้ในการร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้และร่วมกันวางแผนอย่างเหมาะสมเพื่อรับการทดสอบศักยภาพในการให้บริการ แบบวัดทักษะในการให้บริการ (Skill testing) จากกิจกรรมทัวร์นำร่องโดยให้นักท่องเที่ยว/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวัดความสามารถในการให้บริการของชุมชน ในด้านทักษะการบริการ การสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลจากการศึกษาศักยภาพชุมชน สามารถอภิปรายผลการศึกษารายประเด็นได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า มีรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ 1) บ้านนาโต เป็นชาติพันธุ์ไทยใหญ่มีความเรียบง่ายของวิถีชีวิตและมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้กลุ่มมุ่งเน้นด้านการรักษาประเพณีวัฒนธรรม 2) บ้านโป่งไฮ เป็นชาติพันธุ์อาข่าที่นับถือศาสนาคริสต์ แต่ยังมีภูมิปัญญาน่าสนใจ เช่น การปั่นฝ้ายและทอผ้าแบบดั้งเดิม กลุ่มมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่ยังคงพึ่งพาธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีการกินอยู่กับป่า 3) บ้านห้วยกระ เป็นชาติพันธุ์อาข่าที่ส่วนใหญ่ยังคงนับถือบรรพบุรุษ มีเป้าหมายคือการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตและสืบทอดให้กับคนในชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์ลายผ้าที่มีเอกลักษณ์ 4) ชมรมชีวิตวิถีเป็นกลุ่มภายใต้การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวในสถานศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านการเกษตร จึงมีเป้าหมายที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อให้สามารถเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชน โดยพบว่า แคนนำมีความรู้ความเข้าใจหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากเดิมในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.21 เพิ่มขึ้นเป็น 22.86 คะแนน ($t=5.252$, $sig0.000$) ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาศักยภาพทำให้แคนมีความรู้เพิ่มขึ้นผ่านการปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญ มีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมและมีความสามารถในการบริหารจัดการทั้งในด้านสื่อสารและการประสานงาน รวมถึงการควบคุมเพื่อการจัดการด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว

ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการการให้บริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยนักสื่อความหมายท้องถิ่นจำนวน 22 ราย โดยพบว่า มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิงที่สมรสแล้ว ประกอบ

อาชีพเกษตรกรและมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยว ผลการศึกษาความรู้ด้านการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า แขนงนำมีความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.45 เพิ่มขึ้นเป็น 16.05 คะแนน ($t=7.041$, $sig0.003$) ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ผู้วิจัยสังเกตพบว่า การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการพูดคุยเรื่องการท่องเที่ยวมีผลต่อระดับความรู้ และการให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าบ้านนาโต บ้านโป่งไฮ และบ้านห้วยกระ ยังพร้อมจะให้บริการที่พักแต่ชมรมชีวิตวิถีซึ่งเป็นหนึ่งในเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถให้บริการที่พักได้ โดยมีศักยภาพในการรองรับ 14 คน ส่วนนอกเขตพื้นที่ยังมีบริการที่พักเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากและใช้เวลาเดินทางไม่ไกลนัก

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ผลการประเมินศักยภาพชุมชน ผู้ประเมินมี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแทนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและสื่อบริษัททัวร์ในรูปแบบการท่องเที่ยวเที่ยวโดยชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 13 ราย พบว่า ทัศนคติต่อการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับ “ดี” การสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์หลักของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ได้ตัวแทนชุมชนที่สนใจจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง ในขณะที่ชุมชนก็ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม คือ 1) การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว มุ่งเน้นด้านการมีส่วนร่วม การจัดการสิ่งแวดล้อม กำหนดกฎระเบียบเพื่อป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีความเข้าใจและมีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการให้บริการทางการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาเยาวชนเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา รวมถึงผู้นำเที่ยว/นักสื่อความหมาย โดยเสริมสร้างความมั่นใจและการใช้ภาษา รวมถึงเทคนิคในการนำเที่ยวและบอกเล่าเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ การให้ความรู้เพิ่มเติมด้านความปลอดภัย เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และการพัฒนาด้านสุขอนามัย เช่น ห้องน้ำ และการบริการอาหาร

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน นักสื่อความหมาย การบริการด้านการท่องเที่ยว

Project Title: Community-based Tourism Management at Baan Notoe Learning Center, Maefahluang District, Chiang Rai, Thailand

Researcher: Savichaya Supa-udomlerk Trirat¹
Duangporn Onwan²
Nikom Tammpanya³
Suphaporn Pathompornchaisiri⁴
Ninnart Onwan²
Onjana Sanchai Chantraprayoon¹
Sinangkan Wongpen⁵

Project Fund: amount 740,000 THB

Project period: June 1, 2016 to May 14, 2017

ABSTRACT

A study on the management of community-based tourism in Baan Na Tor Mae Fah Luang District Chiang Rai province. The objectives of the study were: 1) to study the management model of community tourism group; 2) to study and develop the community potential; 3) to study the management of tourism services in the community as well as in the link / nearby areas; Guidelines for the management of community-based tourism.

The population used in this study is people living in the village of Notoe. Baan Pong Hai and Baan Huay Kra Tambon Mae Sa in Mae Fah Luang District Chiang Rai province. Using a selective sampling technique, the researcher's choice was based on the rationale and the judgment of the researcher, choosing a voluntary sample and the potential for information and collaboration. To be consistent with the purpose of the research. There were 40 representatives from 4 community groups.

Research tools used in the study include. Study tour of off-site tourism management. Then subtract the Lesson Learned from the study visit to find out how to apply it to suit their own. Survey Form used to collect basic data of population in the area. Pre-test, post-test, community-based tourism management. Interpretation

Participant Observation to study the behavior in the target audience's engagement process. Focus Group Discussion After the community has learned every time. And Participatory Rural Appraisal (PRA) to create teamwork and creativity. Brain Storming is used to share learning outcomes and to plan together appropriately. Tested service potential Skill testing from pilot tours to tourists / experts. To measure the ability of community service. In service skills Environmental interpretation according to local wisdom.

Results from the study of community potential. The results of the study can be discussed as follows:

The pattern of community tourism management was found to be appropriate to the context of each area. 1) Naoe is a large Thai ethnic group with a simplicity of lifestyle and faith in Buddhism. The group focuses on preserving cultural traditions. 2) Baan Pong Hai is a Christian Akha ethnicity. But there are also interesting wisdom like traditional spin cotton thread and weaving. This group focuses on the conservation of natural resources and cultural life. Who still rely on nature for their livelihood 3) Huay Kra is a tribe of Akha, most of whom still respect ancestors. The goal is to preserve the culture and way of life and pass on to the people in the community. 4) Biomedical groups are grouped under tourism activities in schools that focus on agricultural development. The goal is to be a safe food source to be able to guide the career of the people in the community, the leader has the knowledge and understanding after the participation in development activities increased at the "very" level. The average value of 16.21 was increased to 22.86 points ($t=5.252$, $sig0.000$) at significance level 0.01. It shows that the potential development process causes the core knowledge to increase through practice. Grilling is significant. The group is organized and has the ability to manage both communication and coordination. Including controls for the management of tourism safety.

Community Potential for Hospitality Management Which consists of 22 local media interpreters found that more than half were married women. He is a farmer and has been promoted to the Tourism Board. The results of the study on interpretation for tourism revealed that the knowledge leaders increased from the average of 10.45 to 16.05 points ($t=7.041$, $sig0.003$) at 0.01 significance level. Noticed

that Continuing involvement in tourism talks affects knowledge levels. And travel services. Although Baan Notoe, Baan Pong Hai and Baan Huay Kra It is also ready to provide accommodation, but Biomedical Club, one of the local tourism networks, can provide accommodation. With the potential to accommodate 14 people, the outlying area also offers accommodation as an alternative to many travelers and is not far away.

The guidelines for the development of tourism management and the provision of community-based tourism services show that there are three groups of assessors in the community, namely, foreign tourists who enjoy community-based tourism. Representatives related to tourism and the media. Travel companies in the form of tourism by the community. A total of 13 people found that attitudes toward services and facilities at "good" levels. Understanding the main objectives of community-based tourism management is important to gaining community representatives who are interested in participating. Join in the real development. While the community should be further developed: 1) tourism group management focus on participation environmental management establish regulations to prevent the impact of tourism. 2) Tourism services should have youth development to allow young people to be involved in development.

Keywords: Strengthening Community Potential, Community Tourism Management, Community-Based Tourism, Interpreter, Tourism Services

¹ Maejo University

² Rajamangala University of Technology Lanna, Chiangmai

³ Rajamangala University of Technology Lanna, Chiangrai

⁴ Center for Vocational Education Promotion and Development, Northern Region

⁵ Chiangrai College of Agriculture and Technology